

Три дуби

Йшов із Соловків странник, сліпенький. У яких монастирях він не був, до яких ікон та мощів не прикладався — не відкрилися його очі. Йшов странник, порох підіймав лаптями, клюкою по дорозі постукував. Не знав, куди йти, де чуда шукати.

Хилилося вже до вечора. Втомився странник, захотілося йому їсти. Відійшов від дороги набік, пошарив навколо клюкою. Стукнула клюка об камінь.

Сів на нього странник, вийняв із котомки черству хлібину, перехрестився й став їсти.

Біля того місця, де сів странник, стояли три дуби. Стояли вони поруч, сплелися гілками, як рідні брати. Були вони міцні, високі й розлогі.

Сидить странник, їсть свою хлібину й раптом чує:

— Знову, братця, людина до нас прийшла. Попросимо його, щоб за нас помолився.

— Не стане. Скільки приходило... Кожен за своєю справою йде, кому про нас молитися?

— Якби мені про мій гріх не розповідати, то, може, хто й став би молитися, а то кожен думає: такого гріха не замолиш.

Здивувався странник: що, думає, за дивина, хто ж це говорить? Голоси такі глухі, наче з-під землі.

— Це ми, Божий чоловіче, — дуби. Троє нас тут стоїть край дороги, троє розбійничків. Покарав нас Господь, ув'язнив нашу душу в деревну плоть... Ми тобі покаємося, а ти помолися за нас, Божий чоловіче.

— Я б і рад помолитися, — сказав странник, — та молитви мої до Бога не доходять. Скільки років от молюся, а все сліпий.

— Помолися, страннику, — просять розбійники, — розповімо ми тобі наші гріхи.

— Ну, розповідайте.

Зашумів правий дуб, наче головою струсонував:

— Важко мені... ох, як важко! — почав він і розповів про те, як тридцять три роки майже ходив із буйною ватагою по Оці-ріці. Скільки душ загублено, того не лічено, крові пролита ціле море... Із усіх гріхів один гріх усього пам'ятніший: загубив він у лісі дівичку... Збирала вона малину солодку. Знущався він над нею, а потім встромив гострий ніж між грудей білих, та й повісив за коси на високу гілку.

Зашумів середній дуб так, що листя посипалося.

Розповів він:

Розбоював він на Волзі-ріці. Скільки душ загублено, того не лічено, крові пролита ціле море. Один гріх із усіх найпам'ятніший: прийшов він раз до скиту до пустельника, і став пустельник його повчати:

«Ні, — каже, — тобі прощення». Узяли його ці слова за серце. Ударив він його кистенем і пішов геть...

Задрожав лівий дуб, захитався:

— Страшний мій гріх, немає важчого за нього на світі. Не станеш ти, страннику, молитися. Підеш — не дослухаєш. — І розповів Василь, як його спіймав воєвода. Катувач його воєвода, про товарищів випитував, а всього-то в нього було товарищів — що кистень та булатний ніж. Обіцяв йому воєвода, якщо видасть головою інших — відрубати йому праву руку й відпустити на волю. І став він зі страху, на кого попало наклеп вести, а щоб міцніше воєвода словам його повірив, повів наклеп на рідну матір.

— Так, важкі ваші гріхи, — зітхнув странник, — а все ж помолюся за ваші душі грішні.

Став странник на коліна й почав молитися. Молився він п'ятнадцять років. Приносили йому ворони воду й хліб. Протер він колінами кремін'я-камін'я...

Першим упав правий дуб. Вийшла з нього душа розбійнича.

Сказала душа: «Світло мені й радісно».

Другим упав середній дуб. Вийшла з нього душа розбійнича. Сказала душа: «Світло мені й радісно».

А третій дуб усе стоїть, як стояв.

Молився странник до кривавих сліз; усе не було третьому розбійникові прощення.

— Господи! — вигукнув раз странник у розпачі, — просив я тебе, щоб ти відкрив мої очі. Якщо є такий гріх, якого ти простити не можеш, то не хочу я дивитися на білий світ і краще мені залишитися сліпим до смерті.

І впав тоді третій дуб. Вийшла душа розбійнича, сказала: «Світло мені й радісно».

А в старика розплющилися очі, і звеличив він Господа за Його мудрість і милосердя...